

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

C Î N T E C

*Singur și robit de jale
Mîngîiam un dor ascuns:
Mi-ai ieșit atunci în cale
Mi-ai zîmbit — și-a fost de-ajuns.*

*Brațele, ca niciodată,
Dornice mi s'au deschis:
Inima de-atunci mi-e dată
Și brațele, ca niciodată,*

ST. O. IOSIF.

UNUI POET

*Te ieai numai cu haiducii și prin codri o pornești
Și, de gît* cu ei, zici doina nebunește, craii ce-mi ești.*

*Eu mă prind că multă vreme așa n'o să poți s'o duci,
Dacă în tovărășie umbli numai cu haiduci.*

*Ci cînd, stînd pe iarbă verde, doina o s'o zici mereu,
Din adîncuri de pădure am să te îngîn și eu.*

*Tu t'ei supăra și 'n ciudă imi vei face..., dar aș vrea
Să mă 'ngîni precum îngînă sturzul pe o turturea...*

NATALIA NEGRU-IOSIF.

CORESPONDENȚA LUI ALECSANDRI

Întăia parte din corespondența lui Vasile Alecsandri a apărut supt îngrijirea d-lui Il. Chendi și a d-rei E. Carcalechi ¹.

Cine s'ar aștepta să găsească păreriile poetului asupra chemării sale literare, ideile sale asupra marilor întrebări ale vieții, portrete bine schițate ale contemporanilor, descrieri meșteșugite, judecăți despre cărțile văzute de dînsul, s'ar înșela. Alecsandri făcuse studii foarte ușoare, pe care nu le-a complectat niciodată, într'un traiu din care distracțiile luaă cea mai mare parte. Cetirea sa era de tot restrînsă; vara întreagă și-o petrecea privind din cerdacul casei sale din Mircești frumuseța, totdeauna aceeași, dar veșnic nouă, a cerurilor de Iulie și August. Cărțile clasice ale tuturor literaturilor aū rămas închise pentru dînsul, și din literaturile contemporane el cunoștea numai, într'un chip ușor, pe cea francesă, începînd de la romanticii cei mari, pe cari a căutat, după puteri, să-i imite. Cărțile erau pentru dînsul un mijloc de trecere a timpului: nici-odată ele nu i-aū stors un ~~strigăt de admirație~~ ^{strigăt de admirație} nici-odată ele nu i-aū impus să cugete mai multă vreme la înțelesul lor, să scoată din ele învățăminte și îndreptări. Veselul cîripitor n'avea privirea pătrunzătoare a vulturului, nici nevoile acestuia de aier mult, de lumină bogată, de înălțime, spațiu și raze.

Nici oamenii nu-i erau bine cunoscuți, — afară de un mic cerc de prieteni, între cari se simția bine și pe cari-i chema cu bucurie acasă la dînsul, în zimbitora locuință de țară. Politică a făcut puțină și fără multă tragere de inimă: il încălzia doar cutare chestie specială sau chestia evreiască, în care era antisemitul cel mai hotărît.

N'a prea călătorit. În străinătate a căutat numai orașele unde se duc de obicei boierii noștri și care-i erau așa de cunoscute încît

¹ Socec, 1904. — Se dau și note folositoare. O bibliografie foarte completă și îngrijită se află innaintea volumului. Al doilea trebuie să cuprindă scrisorile francese, multe la număr, ale poetului. Cred că n'ar trebui să se reproducă — precum s'a făcut cu corespondența lui M. Kogălniceanu, apărută în «Convorbiri literare» — chiar textul în limbă străină, căci, oricit de multă obișnuință ar fi avut Alecsandri în vorbirea limbii francese, el o scria slab și fără culoare; dacă s'ar face altfel, ațiția cetitorii n'ar putea deschide volumul. O ediție francesă cu traducere ar costa prea mult și n'ar răscumpăra cheltuiala printr'un mare folos. De sigur că la sfîrșit vom avea și un indice de nume.

Astfel pentru întăia oară se va infățișa într'un chip cu totul vrednic corespondența unui scriitor român.

nu mai vedea nimic în ele. Pagini ca acele ale schițelor de drum în Maroc, alcătuite în tinereță, nu se mai întilnesc în opera lui. Îi plăcea să se strămute numai în locurile unde era sigur să găsească tot confortul și mulțămiri fine pe care nu le putea da țara.

Tot *boier moldovean* tipic era el și în ceia ce privește legăturile sale cu trecutul și cu acea parte a prezentului care e viața țerănimii. Scrierile istorice le privia ca făcînd parte din domeniile specialității. Cu sătenii săi va fi fost bun, dar mîndria stăpînului de pămînt, a domnului de oameni nu l-a lăsat să-și plece privirea pînă la smerita bogăție de simțiri a țeranului. Cel ce a strîns și a prelucrat poesia populară, n'a știut, de fapt, ce se petrece în inima celor de cari a fost încunjurat mai mult în viață.

Deci corespondența lui trebuie să aibă mai mult un interes biografic decît unul literar. Și așa și este.

Ea se împarte, în acest d'întăiu volum, astfel: scrisori către d. Maiorescu, scrisori către d. Iacob Negruzzi, scrisori către Papadopol-Calimah și scrisori către d-na Paulina Alecsandri.

Cele d'întăiu sînt de tot putine. Alecsandri s'a raliat la mișcarea «Convorbirilor», dar n'a avut legături personale cu conducătorul «Junimii». El se adresează d-lui Maiorescu, mai mult ca ministrului, cerindu-i anumite măsuri și hotărîri. Scrisoarea-raport despre biserica romînă din Paris, scrisoarea-schiță despre biserica din Mircești sînt dintre cele mai întinse și mai îngrijite ale colecției Chendi-Carcalechi.

Din potrivă, poetul a scris foarte des d-lui Negruzzi, ca redactorului «Convorbirilor». Pentru producția literară a lui Alecsandri chiar, pentru felul cum el judeca scrisele altora — în general într'un chip foarte ușor, dar mai totdeauna prietenos pe cît se putea, chiar iertător cînd era vorba de cineva care-l jignise —, aceste scrisori au o mare însemnătate. Se vede mai ales cît de fără pregătire, fără cugetări îndelungate asupra unui subiect și felului cum el s'ar putea lucra mai bine, începea Alecsandri scrierile sale. Se vede însă iarăși ce însemnătate punea el pe unele semne de recunoaștere din partea lumii, care de cele mai multe ori n'au nici-un preț: complimente de salon, laude ale confracților, ș. a. m. d. I s'a părut totdeauna că premiarea sa de Felibrii din Sudul Franciei, cari — fără a discuta seriositatea lor — aclamau pe un Latin de foarte departe, i s'a părut că această primire e o mare izbîndă și un mare noroc, nu numai pentru el, ci și pentru țara, pentru neamul său. Tresari de uimire cînd îl vezi punînd odată alături luarea Plevnei și încoronarea lui la Montpellier.

Papadopol-Calimah era, în adevăr, un prieten intim, și, față de acest coborîtor de Domn, Alecsandri iea un ton mai cald și se spoveduește mai deplin. Iarăși, foarte multe știri despre viața zi de zi a poetului. Multe aprecieri cam exagerate ale însemnătății literare a corespondentului său. Plingeri mișcătoare, din anii din urmă, pentru moartea fratelui său Iancu, pentru boala sa proprie, pentru neplăcerile șederii în Paris supt cerul rău, fără lumină, al iernei nordice, în izolarea strașnică a marilor mulțimi străine, în ocupația fără plăcere a vizitelor goale, a prinzurilor de gală, în care el, ministrul unui Stat mic și privit cu bănuială, se simția așa de puțin, pe cînd era deprins să fie așa de mult în palatul din Sinaia al Regelui Romîniei, unde Regina-cîntăreață îl privia ca pe un maestru în arta amîndurora. Ceva desplăcut e, aici, stăruința cu care Alecsandri cere lui Papadopol-Calimah să-i dovedească în public presupusa — și cu totul neadevărata — obîrșie din nobili Alessandri ai Veneției.

Față de d-na Paulina Alecsandri, poetul se arată un soț plin de cea mai adevărată iubire și de îngrijirile cele mai delicate. Scrisorile vin din străinătate, din Sinaia, din București pentru a face ca soția rămasă în Mircești să se bucure și ea de cinstea ce se face soțului glorios, de izbîndele pe care el le cîștigă.

Cetitorii volumului I-iu din această Corespondență nu vor afla un Alecsandri nou, dar, alături de multe noutăți din viața lui Alecsandri, colțuri simpatice din sufletul celui mai bogat și mai zîmbitor dintre poeții literaturii noastre mai vechi.

N. IORGA.

CÎNTECE

I.

*Ce cîntec dulce, plin de farmec,
Crestea din murmurul de foi,
Cînd fericit, o tei, cu dînsa
Din geamuri v'ascultam pe voi !*

*Și cît de trist se 'nnață astăzi
Din frunza voastră tremurată !...
Același cîntec mă cînta-veți
În toată viața-mi înc'od-tă ?*

II.

*Tot mai fermecător s'arată
Azi chipul tău în mîntea mea,
Cum, noaptea cînd e 'ntunecată,
Mai luminoasă pare-o stea.*

*Și cum mă strălucit răsare
Norocul vremii din trecut,
Îmi sfișii inima cînd cuget
Că poate veșnic te-am pierdut !*

EUGEN CIUCHI.

PRÎNZUL

Roșiorii și călărașii noștri la sfârșitul lunei lui August erau la Dolny-Etropol, aproape de podul de piatră de peste Vid. Santinele se întindeau spre miază-noapte pînă la Bivolar și spre miază-zi pînă la Dolny-Dabnic, unde erau Rușii lui Loșcaref.

În dimineața de 28 August, pe la cinci ceasuri, după ce porniră iscoadele, începu a se pregăti mîncarea, mîncare ca pe vremea aceia: zamă lungă ca s'ajungă, porumb copt, pesmete sălcii și alte bunătăți de-acestea. Caii ronțăiau liniștiți ovăsul și porția de fin și flăcăii umblau printre ei potrivit halaturile și cercetînd chingile.

Călărașii de la garda-mare, din dreptul podului de peste Vid, așteptaui vești de la Turci. Iar, pînă una alta, Neculai Pintilie fruntașul, ajutat de cîțiva soldați, rînduise în jurul unui jar strașnic, în coloane de atac, citeva batalioane de păpușoi. În preajma focului stăteau cinchiți căprari și oșteni și ascultaui palavrele fruntașului Pintilie.

Vremea era limpede și liniștită, și de-asupra Vidului plutia încă ceața dimineții. În urmă, prin marginea porumbiștilor, ori pe drumul singuratec al Dolny-Etropolului se strecurau călăreții în tăcerea dimineții. O liniște mare plutia din cer. La răsărit, se grămădiseră munți de nourii, și o umbră posomorită umplea întinderile de jos; numai sus, în limpezimea văzduhului, unde cîntau ciocirliile, săgetau fișii luminoase.

Fruntașul Pintilie își mustra ajutoarele:

«Mă Gavril Lungu! mă dihanie! cînd e vorba să te îndopii, te pricepi, dar un păpușoiu nu ești în stare să întorci la vreme. La ce ți-e gîndul? Ți-a stat pîntecele de santinelă și-acuma i-e foame?... Las c'o să crapi acuși, nu te teme, de-aui să-ți pîriie falcile!»

Gavril Lungu, țiganul, rinji cu bunătate, apoi începu a întoarce iute porumbii. Îi apuca cu două degete, îi răsucia,

apoi își scutura mîna friptă și și-o ducea la gură suflînd într'însa.

«Îs fierbinți al dracului, domnule fruntaș !

— Or fi fiind, mă camarade ! da's și bunî al dracului !»

Celelalte ajutoare urmăriaū cu cea mai mare băgare de seamă rumenirea boabelor, ca și cum ar fi fost vorba de viață și de moarte. Iar fruntașul Neculaî îi ținea din scurt ; numai din cînd în cînd obrazul lui ars de vînturi, cu ochii foarte vioi, se lumina într'un zimbet poznaș : atunci zvîrlia ó glumă care aducea o rază de soare pe toate fețele.

În jurul șirurilor cinchite, umblaū ofițerii. Vorbiaū de Plevna, de Opanez, de Osman și priviaū în zare, peste Vid, cu binoclurile. Dar în depărtări nu se vedeaū decît fantasmеle albe ale negurilor. Încet-încet însă hohotirile înnăbușite ale celor cari coceaū păpușoi și ale privitorilor îi ciștigară. Își lăsară binoclurile să atirne, și se apropiară și ei.

«Trăiți, domnule căpitan, zise fruntașul Pintilie, aici se pre-gătește mare ospăț!»

— Or fi fiind bunî porumbii, mă Pintilie ?

— Care nu se mai află, domnule căpitane ! Mierea lui Dumnezeu !

— Atunci ia zvîrle unul încoace, mă camarade.»

Pintilie alese cîțiva porumbi bine copti, se sculă, trecu printre rînduri și-i împărți căpitanului și ofițerilor.

«Așa friptură bună rar întilnești, vorbi el, întorcîndu-se la locul lui. Nici Cazaciî, ieri, cînd aū trecut pe la Trestenic, n'aū dobîndit ceva mai de seamă.

— Dar ce-aū făcut Cazaciî ieri, la Trestenic ? întrebă căpitanul, cu gura plină.

— Ce să facă, trăiți, domnule căpitan, aū dosit un godac de-un an. Îți era mai mare dragul să te uiți la el. Și să vezi cum l-aū curățit și l-aū grijit : neam de neamul lui nu cred să fi avut așa cinste.

— Cum, mă, s'aū apucat să fure ? cum se poate ?

— D'apoi păpușoi, crezi că i-am cumpărat, domnule căpitan ?

Și fruntașul începu a împărți *friptura* la cei din jur. — Dacă oamenii ăștia de pe-aici parcă-s pângini... Amarnice suflete! Să vadă că te întinzi la pământ și mori de sete, și nu ți-ar da un strop de apă.

— Așa-î! strigă un sublocotenent pitic, poreclit *Clopot*, pentru că de obicei nu-î mai tăcea gura. Eă i-am văzut, domnule căpitan, cu ochii mei cum aă ascuns mîncarea, cînd am intrat în casă. Și pe loc aă început a se văita că n'aă, și n'aă și iar n'aă! Cum să te porți cu așa oameni?

— Bine, așa-î,—zise căpitanul mușcînd cu poftă din porumb ; dar legea-î lege...

— Legea-î lege!... strigă Clopot crăcănîndu-se și dînd din mină, dar soldatul care suferă și tace, să moară de foame?» Și începu a se răsuci în loc și a răpezi un potop de vorbe în toate părțile, de i se făcuse obrazul roș și ochii i se bulbucaseră în cap ca două cepe. Soldații îl priviau îngrijați, ronțăind grăunțele coapte. Mar al es fruntașul Pintilie se uita cu o deosebită luare-aminte la căpitan și dădea răpede din cap la vorbele mai potrivite ale sublocotenentului.

«Ei destul, destul! zise căpitanul, zvirlînd ciocălăul și zimbind. Și mie mi-e foame de nu mai pot și cu asta m'ai încredințat mai mult decît cu ori-ce. Ia să- mai cercăm gustul la ciți-va.»

Pintilie se strecură iar prin îngrămădeală cu un braț de porumbi. După ce-î împărți, se întoarse la locul lui și începu a rîde.

«De ce rîzi, mă? strigă Clopot.

— Rîd de godacul Rușilor, trăiți domnule sublocotenent.

— Ei, cum a fost cu godacul?

— Păi cum să fie? Godacul muștula pe lingă o poartă, în ograda unui gospodar de cei cu mațe pestrițe. A trecut un pluton de Cazaci, și godacul, ori s'o fi luat după ei, ca după niște rude bune, ori l-aă luat ei cu de-asila, — bine nu știu. Știu atîta că la popas godacul era grijit gata, numai bun de piprilit. Dar creștinul cel cu paguba, într'un suflet la domnul

ghinăral: că au trecut Cazacii și i-au răpit toată averea, un porc frumos și mare la care ținea ca la un frate! Și plîngea așa de tare Bulgarul, că s'a milostivit *ghinăralul* și i-a zis: «Haï să cercetăm!»

Și s'aũ dus să cerceteze. Ce să cercetezi într'atita sumedenie de oameni? N'aũ găsit nimica. Dar, în plutonul din urmă, jale mare. Unul murise pesemne în drum, și-acuma ceilalți îl acoperiseră bine cu mantaua, îi puseseră o luminare la cap și iconița pe piept și tot treceau și își făceau cruce și sărutaũ iconița. «Ce-i? întrebă *ghinăralul*. — Vai! vai! a murit Ivan, săracul, a murit sergentul nostru! — Și de ce-l bociți așa? — Era bun săracul și detreabă!». Și s'a înduioșat și *ghinăralul* și a pus o rublă pe pieptul lui Ivan, pentru vutchi, și s'a înduioșat și cel cu purcelul și a pus și el cinci copeici. Pe urmă s'aũ dus, și de godac n'aũ mai dat...»

— Pe urmă! întrebă căpitanul.

— Pe urmă, zimbii *Pintilie* și *frunțașul*, ca Cazacii, ca oameni de treabă, au cumpărat vutchi de-o rublă și cinci copeici și au mîncat pe Ivan sergentul lor...

Căpitanul izbucni într'un hohot nestăpînit, și după el toată compania. Sublocotenentul *Clopot* dădea din mină cu ochii bulbucăți; căpitanul cu gura căscată sta îndoit de mijloc și-și bătea coapsele cu palmele; pe ceilalți parcă-i zguduia cineva de umere. Era hohot mare; pînă și caii își întorseră mirați capetele. Numai *frunțașul* *Pintilie* zîmbia și-și răsucia gînditor mustața neagră.

Deodată în depărtare, spre Plevna, izbucni un tunet surd. Risul conțeni, ofițerii se întorseră, ridicară binoclurile și începură a cerceta zarea. Al doilea tunet mugi, apoi bubuirile surde se înmulțiră. Băteau una după alta, izbucniaũ și mai multe odată, umplînd văzduhul depărtării de freamăt. Încet-încet, în zare se ridică o pînză alburie de fum, care se înalța răsfrîndu-se și se pierdea în nemărgenire.

După ce priviră o bucată de vreme, căpitanul lăsă binoclul în jos și se întoarse către foc, urmat de ofițeri.

Păpușoi se făcuseră nevăzuți, și Pintilie sta gînditor lingă jăratec. Din cînd în cînd ridica ochii și se uita lung și cu înțeles la țiganul Gavril Lungu.

Căpitanul scoase o țigară și-o aprinse cu un tăciune, care trecu grăbit din mîină în mîină, apoi se întoarse spre ofițeri :

«Ei, dragii mei, ce ne facem noi azi? Ce mîncăm? Eă unul știu atita că aș *devora* un Ivan întreg...»

Ofițerii zîmbiră, se priviră. Unul zise :

«N'avem nimic. Provisiile n'aă venit. Trebuie să răbdăm.»

Căpitanul dădu deznădăjduit din cap și se întoarse iar spre foc, către fruntașul Pintilie.

«Ce zici tu, fruntaș? ai ceva pentru căpitan?»

— Trăiți, domnule căpitan, dacă nu-ı voie.... Așa-ı legea.....

— Așa-ı legea, mă, dar mie mi-e foame al dracului!»

Fruntașul zîmbi, răsuciindu-și mustața și privi cu înțelegere spre Lungu. Țiganul sta cinchit, și ochii negri scăpărau țintind, cînd pe căpitan, cînd pe fruntaș. Deodată obrazul negru ca fundul ceaunului și stricat de vărsat se lumină și gura mare i se întinse într'un rinjit larg, până la urechi. Fruntașul clipia șiret din ochi și-ı dădea a înțelege ceva.

«Ei ce zici, fruntaș? întrebă iar căpitanul.

— Trăiți, domnule căpitan, eă nu mai zic nimica, dar mi se pare că Lungu știe o pöveste ca cea cu Ivan....»

Căpitanul privi pe țigan.

«Eă nu știu nimica, trăiți, domnule căpitan.... suspină Gavril, scărpinîndu-se în cap și uitîndu-se cu frică la fruntaș.

—Nu te face, Gavri! strigă Pintilie. O știe, domnule căpitan....

— Spune-o mă! vorbi căpitanul. O știu, oi n'o știu?

— Trăiți, domnule căpitan, o știu, cum să n'o știu, dar las' s'o spuie măi bine domnul fruntaș Pintilie...»

Soldații, căprarii, sergenții stăteau grămadă în jur. Caii, la o parte, stîrșiseră mîncarea de dimineață și stăteau cu urechile ciulite ascultînd zvonul depărtărilor. Căpitanul se lăsă jos pe iarba, ofițerii se așezară în jurul lui, iar fruntașul își drese glasul.

«Trăiți, domnule căpitan, ieri, ai noștri au trecut pe la crișma unui Bulgar — și, acolo, știți prea bine că unul a scos un fluier, și ceilalți s'au pus pe jucat. Așa se întimplă citeodată. Dar Bulgarul, om hapsin cum nu se mai află, domnule căpitan, nu ne-a miluit măcar c'o fărămătură de pine, ori c'un castravete murat și o bucată de mămăligă... Pe la noi oamenii sînt altfel, domnule căpitan....»

— Așa-i! strigă Clopot, altfel!

— Și, cum spun..., urmâ fruntașul, unii jucau, alții cereau ceva de mîncare și crișmarul tot îi da: nema! nema! Măi, al dracului om! Cum *nema*, cînd în ograda de din dos țipa curcile și rideau curcanii la chiuiturile flăcăilor, de-ți venia să strîngi pe Bulgar de git. Dar unul — nu știu care o fi fost — zice: «Ptiu! da-te-aș dracului de om rău, lasă că-ți arăt eu!». Și se înțelege cu Gavril Lungu... Domnule căpitan, să nu vă fie cu supărare, dar Gavril al nostru fură și ouăle de sub cloșcă... Nu rinji, țigane, că așa-i! Și se înțelege cu Gavril Lungu — și, ca printr'o minune, domnule căpitan, opt curci grase ies din ograda Bulgarului și s'ascund ba în sacul meu, ba al altuia, cum se întimplă... Acù ne trebuia și o leacă de băuturică, domnule căpitan... Ce era să facem? Am vîndut și noi două curci crișmarului, și el ni-a dat rachiu, iar curcilor li-a dat drumul pe ușa de din dos... În ograda însă le aștepta Lungu cu ghiarele întinse... Și iaca așa, domnule căpitan, dacă legea-i lege, ce să-i faci... M'am gîndit și eu, domnule căpitan, că-i lege și mai bine să dau curcile înapoi stăpînului lor...

— Și cum, nenorocitul! le-ai dat? strigă cu disperare căpitanul.

— Le-ai dat?», urlă și sublocotenentul Clopot.

Gavril își răsuci mustața și zîmbi:

«Trăiți, domnule căpitan, nu le-am dat, dar așa merge vorba... Dacă-i lege, ce să-i faci, bat-o s'o bată de lege!... Acù Lungu, săracul, să vedem ce-a putea face cu ele... Nu știu pe unde le-a îndosit el...»

Căpitanul izbucni iar într'un hohot vesel, și după el compania toată. Se bătea cu palmele peste genunchi și râdea cu lacrimile în ochi. Și ofițerii râdea și soldații râdea, — iar Lungu se sculă, se apropie și dădu un pumn țiganului :

«Măi Lungule măi, ce fac curcile Bulgarului, măi Lungule?»

— Bine *mersi!* gemu țiganul, îndoindu-se supt pumnul frunțașului. Stau legate cu cordele roșii la gît și așteaptă să fie puse în țăpușă...

— Bravo vouă, măi băieți! strigă căpitanul. Așa oșteni îmi place și mie...

— Dă, domnule căpitan, răspunse umilit frunțașul, parcă nu ne răbda inima să mîncăm curcile singuri... Așa-s oamenii pe la noi, — ticăloși, dar cu suflete bune!»

Curînd începură curcile a sfirii de-asupra jarului, și a răs-pîndi o mirodenie, care nu se mai află. Iar ofițerii, pînă una-alta, își dregeau stomahul din bidoanele soldaților cu băuturică, luată pe curci de la Bulgar. Și se ameti ră, cît de mirodenia fripturii, cît de *apa* din bidoane. În depărtare, pe Vid, fantasmеle de neguri se risipiseră și soarele ieșise deasupra munților de nourî și umplea șesurile cu pulberea lui de lumină. În jurul Plevnei, sutele de tunuri bubuia, parcă era prăpădenia pămîntului. Iar domnul căpitan privia cu înviersunare curcile, ca și cum ar fi fost vorba de un inamic foarte primejdios.

MIHAIL SADOVEANU.

FATĂ VREDNICĂ

Răpede își pune de mărgеle salbă
Și apoi coboară la izvor grăbită;
Siniî saltă 'n tremur sub cămașa albă,
Binișor o strînge fota înflorită.

Cînd o văd flăcăii, prind să mai suspine
 Și, uitînd de treabă, o privesc agale,
 Iar de după garduri îi zîmbesc vecine,
 «Bună dimineața!» toți îi strigă 'n cale.

Potolit i-aleargă flăcări în obraz
 Și de supt sprîncene ochii te mîngîie;
 Cîte spune dînsa, toate sînt cu haz!
 Zină e din creștet pînă în călcîie...

A lăsat urciorul singur să se împle...
 Băsmăluța cade slobodă pe spate
 Și se-arată peste părul de pe tîmple,
 O coroană de-aur, pletele bogate.

Capul într'un rîset i-a căzut pe umăr:
 I se vede gîtul fraged ca o floare.
 Darurile toate, cum să vi le număr?
 Cînd zîmbește dînsa, e o sîrbătoare! Cluj

A găsit alături florî lingă un trunchiū:
 Clopoței albaștri și tremurători;
 Ea la briu își prinde răpede-un manunchiū;
 Dar e dînsa 'ntreagă un mînunchiū de flori!

Vîn în stol scatiîi ca să-î bea din apă,
 În nisip se scaldă ceata păsărească,
 Pe gurguiū, în șopot, rece unda scapă;
 Ea, cu florî albastre vrea să se gătească.

Uite-acum, în coade mac își împletește,
 Și îi stă minune floarea conabie!
 Ea, privind în apa limpede, șoptește:
 «De-ar veni acuma cine mi-e drag mie!»

G. VILSAN.

CRONICĂ

La bibliografia privitoare la pomenirea lui Ștefan-cel-Mare, e să se adauge broșura *Dumbrava Roșie*, apărută la Cimpulung și cuprinzând discursuri pe lângă reproducerea a câteva poezii.

* * *

Elegantul volumaș al d-lui Pîrvan «Alexăndrel-Vodă și Bogdan-Vodă, șapte ani din istoria Moldovei», e o cercetare cum nu se poate mai amănunțită a tulburărilor, războaielor și crimelor ce alcătuiesc istoria Moldovei între moartea lui Roman-Vodă și suirea lui Petru-Aron, înaintașul lui Ștefan-cel-Mare: e un capitol din ceia ce am numit aiurea «era Atrizilor» pentru Moldova pe care atît de sus o ridicase Alexandru-cel-Bun, strămoșul ucigașilor și al jertfelor domnești. Un paragraf e consacrat culturii moldovene de pe acel timp. La sfîrșit se dă o listă a documentelor păstrate din acea epocă. Forma în care se înfățișează lucrarea e plăcută, și, ici și colo, nu lipsesc nici ideile generale. Ca amănunte, «pîrcălabul» care a sprijinit pe Alexăndrel nu poate fi altul decît «pîrcălabul» prin excelență: Costea. Mitropolitul Iosif al II-lea al Moldovei e tot Iosif I-iu pe care o cronică tîrzie l-a pus greșit supt Alexăndrel, pe cînd el a pîstorit supt Alexandru-cel-Bun (v. *Studii și documente*, VI, pp. 618-9).

* * *

D. Pîrvan a scos și în broșură articolul său *Cîteva date nouă cu privire la familia Cuza*, apărut în «Convorbiri literare». Avem în acest studiu o recitificare și întregire, cu rezultate definitive, a genealogiei familiei Cuza, și, pe de altă parte, o cronică pe scurt, însemnată cu condeii lui Ioniță Cuza, acela care a fost tăiat din porunca lui Constantin-Vodă Moruzi. Adnotarea e foarte bogată și precisă: ea poate servi ca model.

* * *

Într-o foarte frumoasă publicație, împodobită cu o mulțime de stampe bine făcute, d. Al. Ștefulescu dă, supt titlul de *Gorjul istoric și pitoresc* (Tîrgu-Jiului, tipografia Miloșescu, 1904), o culegere foarte îmbielșugată de inscripții și extrase de documente, de o mare însemnătate; nu lipsește nici descrierea locurilor asupra cărora se dă acest material istoric.

* * *

«Amintiri ale poporului despre Ștefan-cel-Mare» e titlul ediției a doua, apărută de curînd la «Minerva», a culegerii de legende și știri din popor asupra marelui viteaz și cîrmuitor, a d-lui S. Teodorescu-Kirileanu, un harnic învațător. Orînduirea e alta, și volumul, pe lângă o frumoasă copertă în colorii de meșterul decorator care e d. Rola Piekarski, cuprinde ilustrații după desemnuri cu condeii de d. Pamfil Polonic.

* * *

D. Teodor A. Bogdan, învățător în Ținutul ardelean al Bistriței (învățător de Stat, pentru care-și și datează prefața din «Bestercze», în loc de Bistrița) e un cunoscut adunător de literatură populară. Încă de mai înainte, d-sa publicase și povestiri ardeleno despre Ștefan-cel-Mare; acumă dă un întreg volumaș de 72 de pagini consacrat lui Ștefan («Ștefan-cel-Mare, tradiții, legende, balade, colinde ș. a. culese din gura poporului», «editura librăriei Ciurcu, Brassó» = Brașov în graiul popular și în tipăriturile mai vechi; 1904). Materialul, înveșmîntat în aceeași formă stilistică foarte cuviincioasă, e de o însemnătate neegală: unele povestiri și cîntece sînt numai *atribuite* lui Ștefan, pe cînd ele nu se deosebesc întru nimic de basmele obișnuite, cu îndrăgostiri feți-frumoși, zmei, uriași. Ștefan înlocuiește odată pe Neagoe într'o mică poemă în toate asemenea cu a întemeierii mănăstirii de Argeș. Alte bucăți în prosă și în versuri sînt, din potrivă, de un adevărat interes și folos: din ele se vede cît de puternică e amintirea pe care a lăsat-o marele Domn moldovean în acea parte din Ardeal care a ascultat de dînsul, atuncî cînd pîrcălabii lui stăteau în cetatea Ciceului și aveau putere asupra atîtor cîmpii și sate d'împrejur. El apare ca un «Împărat», ca un «Craii peste întreg pămîntul Ardealului» (p. 21); se pomenește și mănăstirea pe care a făcut-o în părțile someșene (p. 17). Și limba oferă ici și colo cuvinte nouă și interesante.

N. IORGA.

*
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Șezătoarea. (An. XII, vol. IX, No. 1—2, Folticeni, Mart-April 1903), excelenta revistă de folkloro a d-lui Artur Gorovei, dă la iveală și de astă dată un bogat material de povești, anecdote, descîntece, «frămîntări de limbă» etc. D-l N. Bațaria începe o serie de comunicări asupra *ornitologiei populare a Romînilor macedoneni* (mai corect: *Armînilor*, cum își zic ei înșiși); d. Tudor Pamfilie descrie o sumedenie de jocuri al copiilor din județul Tecuci, comuna Țapu; o poveste (*Finul lui Dumnezeu*), auzită de d-l A. Vasiliu de la un moșneag din Tătăruși-Suceava, se impune atențiunii psihologului popular prin elementele de viață reală care sporesc tot mai mult în țesătura fantastică a basmului nostru. Într'o notiță biografică, unde se vorbește despre apariția unei broșuri de snoave și povești («*Dăfii*», Craiova, 1904; culese de d-niș Rădulescu-Codin și Șt. Șt. Dușescu) se spun vorbe foarte cumînți împotriva negustorilor de anecdote pseudo-populare: «Anecdotele populare, pentru a putea fi gustate, trebuie să fie scurte, precum și sînt, în realitate. Mania unor versificatori slabi, de a întortochia versuri peste versuri, pentru a da anecdote pretinse populare, anecdote cînd «pipărate», cînd «afumate», dar totdeauna proaste, este dăunătoare folklorului. Dacă astfel de cabazlicuri fac delicia mahalașii din București, și — poate — aduc foloase bănești autorului și editorului, oamenii serioși nu trebuie să se lese a fi ademiniți de astfel de lucruri, și, cînd se vor apuca de cules anecdote populare, să facă întocmai ca domni Codin și Dușescu, și vor face o lucrare bună». Am citat cu plăcere aceste observații și sfaturi, căci ele vin de la un vechiu

folklorist, cel mai priceput pe care-l avem astăzi, și despre a cărui operă serioasă mărturisesc colecțiile pe doisprezece ani ale singurei reviste de folclor romînesc.

* * *

Confratele dela Bîrlad, *Făt-frumos* (No. 9; 15 Iulie 1904), dă locul de frunte unui duios imn către Ștefan-cel-Mare, al d-lui A. C. Cuza. Urmează partea întâiu a unei schițe de d. I. Ciocîrlan (Cetățuia Stăncuței), inspirat și el de vremile strălucitei Domnii a Voevodului sfînt; d-nii D. Nanu și G. Tutoveanu ni dau poesii frumoase; Emilgar povestește bine amintiri din copilărie. Mai avem versuri de d. d. A. A. Naum și A. Mîndru, un articolăș interesant al d-lui P. Gheorghesa despre «iubirea părului la Romîni» și un document inedit de la Ștefan-cel-Mare, comunicat părintelui econ. I. Antonicic de părintele econ. N. Vereanu din Iași.

* * *

Șezătura Săteanului (an. VI, No. 6, Iunie 1904), revistă poporanistă a mișcărilor culturale și economice, care apare în Gorj, la Bumbeștii de Jiū, consacră și ea locul de frunte amintirii lui Ștefan-cel-Mare, pe care-l numește pe drept Voevodul țeranilor. În afară de asta mai vedem numeroase articole, cuprinzînd bune sfaturi și învățături practice pentru săteni. D. Al. Ștefulescu face o comunicare de preț, întemeiată pe documente inedite, cu privire la familia Buzeștilor. O povestire morală (*Plata jurămîntului*) și o odă lui Ștefan-cel-Mare se datoresc d-lui Em. Părăianu. Un articol despre călugărie (de d. Em. Popescu) critică aspru traiul, de sigur criticabil, al călugărilor noștri de astăzi, și propune «ca dregătorii țării să ia măsuri întru această privință».

De și bine intenționat, articolul nu și-a găsit locul cel mai potrivit într'o revistă *pentru popor*, mai ales că și stilul în care e scris păcătuiește prin termeni neînțeleși la țară, ca d. p. «maniere», etc.

Sc.

* * *

D. I. Valaori tipărește aparte articolul său *Caracterul limbii grecești și idilele străine culturii helenice din Noul Testament* din volumul *Omagiu lui C. Dimitrescu-Iași*, București, «F. Göbl Fii», 1904 (15 pp. în 8°). Plecînd mai ales de la studiile germane asupra cestiunii, d-sa o reiea pe scurt, documentînd-o, și stabilește, pe basa argumentelor istorico-filologice aduse, că limba Noului Testament e în general comună, vorbită și, că în adevăr sînt în Noul Testament idei streine culturii grecești.

V. P.

Din OTTO JULIUS BIERBAUM

BUNA LECUITOARE

Vremea grăbește, vremea îndreaptă.
 Ei rănile-ți arată:
 Durerea 'nsingerată!
 Acum e alinată.
 Reci, suflă oarele.

DESPRE BOI

Fiindcă boii patul de trandafiri i-au sfărîmat,
 El s'a făcut, din democrat, aristocrat!

NU TE AMESTECA

A da în dragoste un sfat
 Prostie-î cu adevărat:
 Vorbește unui zid, în vînt vorbește;
 Mai bine te vor înțelege decît cine iubește.

X.

RĂSPUNSURI

A. Crișan. — Versificația ar merge, dar știți prea bine că ceia ce încercați să cîntați s'a spus de sute de ori înaintea dv.

P. S. Ciomeștii și Florica. — Cel puțin din ceia ce ne trimeteți nu se arată să fiți «dintre cei chemați».

Amilcar. — Dv. credeți că «primele încercări vor fi publicate în revistă». Credeți sănătos și să nu mai vorbim de asta.

Roma. T.-Jiū. — Nu găsiți destulă poezie și destule subiecte în trecutul nostru? De ce vă duceți tocmai la *Romani*? Lasă-î, frate, în pace!

L. R. T.-Jiū. — De multe ori se întîmplă să dea pe la noi tineri, cari parcă ne amenință, și scot tainic din buzunar manuscriptul, cum ar scoate un pumnal. Oare de ce nici pe căldurile astea nu încetează această cumplită activitate?

I. I. T. Sererin. — Bine scrisă, însă, fără scrisoarea de care vorbiți, n'are importanță. Să așteptăm scrisoarea.

A. Zus. Caracal. — Hotel Imperial.

Iancu Moroș. — Răpede, răpede, ați zvirlit citeva versuri pe o foaie și ne-ați aruncat-o ca unor flăminzi. Și noi, tot cu cea mai mare grabă, fiți sigur, i-am dat dramul pe gura coșului. *Așa a fost să fie!*

Dorin. — Dorința dv. nu s'a împlinit nici de data asta.

St. Dorea, Craiova.

«Nimic mai frumos și mai plin de dor
 Ca 'n mijlocul cîmpii să mă nase.... să mor!»

În fața unei așa dorinți, nu mai avem nimic de zis.